

твердопаливного котла, вартістю 600 000 грн. Однак виявлено зовнішні ознаки того, що котел вже був у використанні. Для з'ясування, чи був придбаний котел у вжитку чи є він новим, слідчий призначив товарознавчу експертизу. Крім цього, на вирішення цієї експертизи поставлено питання про середню ринкову вартість, станом на 25.11.2022, котла твердопаливного «КВР-800 СТС» з ПДВ та без ПДВ; та про середню ринкову вартість, станом на 25.11.2022, котла твердопаливного «КВР-800 СТС», бувшого у використанні з ПДВ та без ПДВ? [6].

Таким чином, обов'язковість визначення матеріальних збитків під час розслідування привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем робить висновок експерта-товарознавця невід'ємною складовою доказування у цих кримінальних провадженнях.

Список використаних джерел

1. Про судову експертизу у кримінальних і цивільних справах : постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.1997 р. № 8. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/182703_520660.

2. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : наказ Міністерства юстиції України від 08.10.98 р. № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>.

3. Тимчишин А. М. Спеціальні знання у кримінальному процесі України: теорія та практика : дис. ... д-ра юрид. наук за спец. 081 «Право». Кропивницький, 2023. 438 с.

4. Шевченко О. В. Використання спеціальних товарознавчих знань у кримінальному провадженні : монографія. Київ : Талком, 2018. 246 с.

5. Справа № 152/833/19 Шаргородського районного суду Вінницької області. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Page/2>.

6. Ухвала Вінницького міського суду Вінницької області у справі № 127/7062/23 від 23.05.2023. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Page/3>.

Сербін Сергій Михайлович,
ад'юнкт кафедри криміналістики
та судової медицини Національної академії
внутрішніх справ

АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДІЙ З ДІТЬМИ – СВІДКАМИ РОЗБОЇВ

Конституція України визнає людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю (ст. 3) [1], держава гарантує охорону сім'ї, дитинства, материнства і батьківства (ст. 51) [1], а також захист дітей від насильства (ст. 52) [1].

Відповідно до ст. 6 Закону України «Про охорону дитинства», кожна дитина має право на життя з моменту визначення її живонародженою та життєздатною за критеріями Всесвітньої організації охорони здоров'я. Держава гарантує дитині право на охорону здоров'я, безоплатну кваліфіковану медичну допомогу в державних і комунальних закладах охорони здоров'я, сприяє створенню безпечних умов для життя і здорового розвитку дитини, раціонального харчування, формуванню навичок здорового способу життя [2].

Однак, незважаючи на державні гарантії, проблема розбійних нападів жертвами яких стають діти є в Україні гостро соціальною проблемою та такою, що потребує адекватних заходів реагування на неї на різних рівнях.

Ознайомившись з працею І.О. Бандурки можна зробити висновок, що однією з перешкод на шляху побудови нормального правового і демократичного суспільства є різноманітні порушення прав підростаючого покоління. У сучасних умовах, коли в Україні закладаються правові основи глибоких соціально економічних перетворень, проблема захисту прав неповнолітніх набуває особливого змісту [3, с. 36].

Можна погодитись з думкою О.Л. Безпаль висловленої в дисертації «Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам проти життя та здоров'я дітей, що вчиняються в сім'ї». А саме дитинство – це один із найважливіших етапів розвитку людини, коли закладаються фундаментальні моральні якості, основи взаємодії особистості із соціумом (у сім'ї, у закладах освіти, у майбутньому – з трудовим колективом тощо). Тому вчинення насильства щодо дітей становить велику загрозу не лише для їх фізичного та психічного здоров'я, а й загалом для їх подальшої нормальної соціалізації. Насильство щодо дитини закладає, крім іншого, і великі ризики формування девіантної поведінки такої дитини, є велика ймовірність, що вона перенесе цей негативний досвід у власне життя, та буде використовувати подібну модель для досягнення власних корисних цілей [4, с. 17].

Розбій належить до найбільш небезпечних корисливо-насилювальних злочинів. Він посягає на два об'єкти: право власності й особу (її здоров'я і життя). Правом власності є право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб. Право приватної власності є непорушним (ст. 2 Закону України «Про власність»). Суть розбою полягає в прагненні злочинця заволодіти чужим майном шляхом застосування насильства до потерпілого [5, с. 286]. Ще більшу суспільну небезпеку цьому злочину надає та обставина, що на території України ведеться війна, та до вчинення даної категорії злочинів можуть бути причетні особи які мають бойовий досвід, добре володіють зброєю та чітко організовані, при цьому морально стійкі та підготовлені до нанесення

тілесних ушкоджень, катування або навіть вбивства осіб на яких здійснюють напад, або членів їх сімей серед яких можуть бути діти.

Вчинення розбійних нападів в умовах воєнного стану спонукає до удосконалення або взагалі розроблення нових методик розслідування даних кримінальних правопорушень. В зв'язку з чим хотілося б звернути увагу саме на розбої, свідками яких були діти, зокрема, розглянути деякі тактичні особливості проведення розслідування за участі дітей. Розслідування кримінальних проваджень за участю дітей має ряд тактичних особливостей та процесуальних вимог, а саме:

- допит малолітньої або неповнолітньої особи проводиться у присутності законного представника; оскільки батьки в ході нападу можуть загинути, потрапити до лікарні, або бути викрадені, необхідно залучити інших близьких родичів або педагога чи психолога, а за необхідності – лікаря;

- допит малолітньої або неповнолітньої особи не може продовжуватися без перерви понад одну годину, а загалом - понад дві години на добу;

- особам, які не досягли шістнадцятирічного віку, роз'яснюється обов'язок про необхідність надання правдивих показань, не попереджуючи про кримінальну відповідальність за відмову від дачі показань і за завідомо неправдиві показання;

- згідно зі ст. 354 КПК України допит малолітнього або неповнолітнього свідка чи потерпілого в судовому засіданні, у випадках, коли це необхідно для об'єктивного з'ясування обставин та/або захисту прав малолітнього чи неповнолітнього свідка, за ухвалою суду він може бути допитаний поза залом судового засідання в іншому приміщенні з використанням відеоконференції (дистанційне судове провадження) [6];

- під час проведення допиту неповнолітніх, що стосується загибелі їх близьких слідчому необхідно бути максимально тактовним і застосовувати особливий психологічний підхід до допитуваного (заздалегідь продумати план допиту, сформулювати питання, зібрати характеризуючу інформацію про допитуваного: вік, інтереси, захоплення, характер, поведінку в соціумі тощо);

- з метою досягнення максимального результату допиту на практиці можливе використання «зеленої кімнати» для проведення допиту, якщо не має такої можливості, тоді необхідно ретельно підготувати кабінет: прибрати зайві речі, які можуть відволікати або взагалі налякати допитувану дитину, забезпечити відсутність сторонніх осіб, не відволікатися на телефонні та інші розмови, за можливості підготувати цікаві дитині предмети (іграшки чи книги), які допоможуть налагодити комунікацію тощо.

Одним з документів, в якому найбільш докладно визначаються вимоги до допиту дитини – свідка чи жертви злочинних посягань, є Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації

та сексуального насильства (Лансаротська конвенція, 2007 р., СЕТ8 № 201), яка була ратифікована Верховною Радою України 27 серпня 2012 р. і набула чинності з 1 грудня 2012 р. Стаття 35 Конвенції безпосередньо стосується опитування дітей [7].

Розбійні напади з кожним днем стають все більше поширеними, що в свою чергу привертає увагу науковців. Розслідування даної категорії кримінальних правопорушень має свої тактичні особливості, зокрема якщо діти були свідками насильства, яке спричинило загибель рідних. В практичній діяльності даний факт потребує значної уваги, і є особливо важливим для більш глибокого вивчення в наш час.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>.
3. Бандурка І.О. Захист дитинства в Україні: кримінально-правові та кримінологічні засади : монографія. За наук. ред. д-ра юрид. наук, професора О.М. Литвинова. Золота миля, 2017. 432 с.
4. Безпаль О.Л. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам проти життя та здоров'я дітей що вчиняються в сім'ї : дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 / клас. прив. ун-т. Запоріжжя, 2019. 294 с.
5. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право : навч. посіб. Київ: Ваіте, 2014. 944 с.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
7. Конвенція Ради Європи № 201 про захист дітей від сексуальної експлуатації та зловживань сексуального характеру URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994927>.

Синоверський Андрій Іванович,
аспірант кафедри криміналістики
та судової медицини Національної академії
внутрішніх справ

ОБСТАНОВКА ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ЯК СКЛАДОВА КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ ГРУПАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Проблема боротьби з організованою злочинністю, зокрема криміналістичними методами й засобами, залишається актуальною і в сучасних умовах розвитку Української держави, оскільки діяльність організованих злочинних груп із кримінальної перетворилася на